

**Засади усного професійного мовлення (риторика)
Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)**

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Для всіх</i>
Спеціальність	<i>Для всіх</i>
Освітня програма	<i>Для всіх</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, осінній / весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 (60)</i>
Семестровий контроль / контрольні заходи	<i>Залік / МКР</i>
Розклад занять	<i>Щотижня</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	https://kumlk.kpi.ua/node/1852
Розміщення курсу	Кожен викладач використовує свій навчальний ресурс (MOODLE, Google classroom)

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Мета навчальної дисципліни — формування в студентів компетентностей:

- застосовувати норми усного професійного мовлення;
- вести ділові та приватні бесіди;
- організовувати взаємодію зі співрозмовником, налагоджувати контакт, встановлювати зворотний зв'язок;
- використовувати різноманітні вербальні засоби впливу на співрозмовника під час фахового спілкування.
- самостійно підвищувати рівень особистої мовної культури.
- запобігати різним формам порушень академічної доброчесності.

Під час засвоєння навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗНАННЯ:

- основних понять загальної риторики;
- загальних вимог до усного спілкування;
- основних понять та фундаментальних цінностей академічної доброчесності, її впливу на академічну культуру та якість освіти;
- сучасних методів риторичного аргументування;
- етапів підготовки усної промови;
- принципів безконфліктного спілкування;
- невербальних комунікативних понять;
- прийомів активізації уваги слухачів;
- основних законів спілкування;
- полеміки й полемічних прийомів;
- вимог до усних презентацій.

УМІННЯ:

- вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування;
- створювати промови на професійну тематику;
- застосовувати досвід формування культури академічної доброчесності та запобігання виявам академічної нечесності;
- вести розгорнутий монолог із фахової проблематики;
- організовувати взаємодію з аудиторією, налагоджувати контакт;
- використовувати невербальні засоби спілкування для досягнення власної мети;
- підготувати академічний виступ для захисту курсового (дипломного) проекту;
- володіти полемічним мистецтвом (диспут, полеміка, дискусія, дебати);
- створювати ефективні усні та мультимедійні презентації.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна «Засади усного професійного мовлення (риторика)» разом із такими предметами, як історія науки й техніки, іноземна мова, історія української культури, формує гуманітарну складову в програмі підготовки майбутнього фахівця.

Засади усного професійного мовлення (риторика) ґрунтуються на здобутих під час навчання в середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Спілкування — основа публічного виступу

Тема 1. Риторика як наука й мистецтво

Тема 2. Спілкування — основа публічного виступу

Розділ 2. Техніка професійної публічної промови

Тема 1. Складові успішного виступу

Тема 2. Техніка професійної публічної промови

Тема 3. Мовна культура оратора. Основи академічного письма

Тема 4. Взаємодія оратора та аудиторії

Розділ 3. Значення риторики в житті людини. Основи академічної доброчесності

Тема 1. Риторика в професійному житті та віртуальному просторі

Тема 2. Академічне красномовство, академічна доброчесність

Тема 3. Корупція: зміст, причини, наслідки

4. Навчальні матеріали та ресурси

Основна

1. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. <https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika>

2. Ділове спілкування: усна і писемна форми: навчальний посібник / О. О. Тележкіна, Н. О. Лисенко, О. О. Кушнір, О. О. Литвиненко, Н. В. Піддубна. Харків: Смугаста типографія, 2015. 384 с. Режим доступу:

https://pidru4niki.com/84441/dokumentoznavstvo/dilove_spilkuvannya_usna_i_pisemna_formi

Допоміжна

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова» Електронний ресурс. Київ: Таксон, 2016. 234 с.

<https://drive.google.com/file/d/0BuePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view>

2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник для студ. вищих навчальних закладів / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. 344 с. Режим доступу:

http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078

3. Борг Джеймс. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / пер. з англ. Н. Лазаревич. Харків: Видавництво «Фабула», 2020. 304 с.

4. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи / Р. О. Кушнір. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. Режим доступу:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Kushnir_Roman/Velykyi_orator_abo_iak_hovoryty_tak_schob_Vam_aploduvaly_stoiachy.pdf

5. Ораторське мистецтво: навчальний посібник для студентів вищ. навчальний закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. проф. Н. П. Осипової. Харків: Одиссей, 2006. 144 с.

6. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. Розширене видання / Пер. з англ. Київ: ТОВ «Компанія ОСМА», 2015. 416с.

7. Степура А. Wow-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора / Андрій Степура. 4-е видання. Харків: Моноліт Bizz, 2024. 304 с.

Література міститься в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / у бібліотеці КПІ ім. Ігоря Сікорського/ на кафедрі УМЛК / у системі «Електронний КАМПУС».

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Програма навчальної дисципліни передбачає проведення лекційних та практичних занять.

Лекційні заняття

№	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання для СРС із покликанням на літературу)
1	<p>Лекція 1. Риторика як наука і мистецтво</p> <p>Поняття риторики. Історія світової та української риторики. Основні розділи класичної риторики. Поняття про риторичний канон (закони риторики) як про шлях від думки до слова. Теоретичне та практичне значення риторики</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні напрями неориторики. 2. Українська риторична школа. 3. Поняття про «риторичне дерево». 4. Поняття «чорної риторики». 5. Сторінки історії риторики, які можна використати сьогодні. <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika
2	<p>Лекція 2. Спілкування — основа публічного виступу</p> <p>Структура та складові процесу спілкування. Основні закони спілкування. Комунікативні перешкоди в спілкуванні. Поняття ефективного слухання. Невербальні засоби спілкування. Співвідношення вербального та невербального впливу</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тенденції сучасного спілкування. 2. Елементарні компоненти комунікації. 3. Слухання та його роль у комунікації. 4. Комунікативні табу, комунікативні бар'єри. 5. Причини комунікативних невдач. <p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник для студ. вищих навчальних закладів / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. С. 7—47. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078 2. Ділове спілкування: усна і писемна форми: навчальний посіб. / О. О. Тележкіна,

	<p>Н. О. Лисенко, О. О. Кушнір, О. О. Литвиненко, Н. В. Піддубна. Харків: Смугаста типографія, 2015. 384 с. Режим доступу: https://pidru4niki.com/84441/dokumentoznavstvo/dilove_spilkuvannya_usna_i_pisemna_for_mi</p>
3	<p>Лекція 3. Складові успішного виступу Складові успішного виступу: голос, слова, рухи. Голос як інструмент спілкування. Техніка мовлення. Інтенаційно-виразні засоби мовлення. Роль жестів у публічних виступах. Поняття страху виступів СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Темп мови, сила та висота голосу. 2. Пауза як інструмент впливу на аудиторію. 3. Слова, звуки та жести, що псують виступ. 4. Синдром самозванця. <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika 2. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи / Р. О. Кушнір. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kushnir_Roman/Velykyi_orator_abo_iak_hovoryty_tak_schob_Vam_aploduvaly_stoiachy.pdf 3. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навчальний закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. проф. Н. П. Осипової. Харків: Одісей, 2006. 144 с. http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Osipova-Oratorske-mistetstvo-2006.pdf
4	<p>Лекція 4. Техніка професійної публічної промови Різновиди промов. Структура професійної публічної промови. Етапи написання та запам'ятовування промови. Ефективна імпровізація СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закони, що функціонують у публічних виступах (закон композиції, закон краю). 2. Суспільно-політичне красномовство як риторичний жанр. 3. Особливості соціально-побутового красномовства. <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika 2. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи / Р. О. Кушнір. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kushnir_Roman/Velykyi_orator_abo_iak_hovoryty_tak_schob_Vam_aploduvaly_stoiachy.pdf 3. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навчальний закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. проф. Н. П. Осипової. Харків: Одісей, 2006. 144 с. http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Osipova-Oratorske-mistetstvo-2006.pdf
5	<p>Лекція 5. Мовна культура оратора. Основи академічного письма Поняття про аргументацію. Елементи доведення (теза, аргумент, демонстрація, виклад основної частини, висновок). Штампи й кліше в текстах. Логіко-синтаксичні труднощі створення академічного тексту. Риторичні фігури та їхня роль у текстах виступів. Особливості створення заголовків СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Словесна маніпуляція та способи її нейтралізації. 2. Поняття «води» та «унікальності» в текстах. 3. Дедуктивна, правдоподібна та індуктивна аргументація. 4. Функції заголовку. <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika

	<p>2. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи / Р. О. Кушнір. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kushnir_Roman/Velykyi_orator_abo_iak_hovoryty_tak_schob_Vam_aploduvaly_stoiachy.pdf</p> <p>3. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навчальний закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. проф. Н. П. Осипової. Харків: Одіссей, 2006. 144 с. http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Osipova-Oratorske-mistetstvo-2006.pdf</p>
6	<p>Лекція 6. Взаємодія оратора та аудиторії</p> <p>Стратегія й тактика оратора. «Портрет аудиторії». Особливості спілкування промовця з аудиторією. Види запитань у публічних виступах. Прийоми впливу та способи утримання уваги</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «опору аудиторії». 2. Роль запитань у публічному виступі та способи відповіді на них. 3. Види історій у сторітелінгу. 4. Особливості усної презентації. <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ділове спілкування: усна й писемна форми: навчальний посіб. / О. О. Тележкіна, Н. О. Лисенко, О. О. Кушнір, О. О. Литвиненко, Н. В. Піддубна. Харків: Смуґаста типографія, 2015. 384 с. Режим доступу: https://pidru4niki.com/84441/dokumentoznavstvo/dilove_spilkuvannya_usna_i_pisemna_formi 2. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika 3. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи / Р. О. Кушнір. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kushnir_Roman/Velykyi_orator_abo_iak_hovoryty_tak_schob_Vam_aploduvaly_stoiachy.pdf 4. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навчальний закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. проф. Н. П. Осипової. Харків: Одіссей, 2006. 144 с. http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Osipova-Oratorske-mistetstvo-2006.pdf
7	<p>Лекція 7. Риторика у професійному житті та віртуальному просторі</p> <p>Співбесіда, виступ на нараді / зборах як різновиди публічного виступу. Суперечка та її різновиди. Прийоми та правила суперечки. Дискусія, дебати, полеміка. «Мозковий штурм» як метод аналізу та вирішення проблем. Основи відео виступів. Етикет онлайн спілкування. Поняття комунікативної рівноваги у віртуальному спілкуванні. Безконфліктне спілкування</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості сприйняття, вивчення, розуміння співбесідника. 2. Критика під час дискусії. Відеовиступ та публічний виступ: подібне та відмінне. 3. Особливості віртуального спілкування. Поняття комунікативної позиції. 3. «Мозковий штурм» як один із кращих методів створення нових ідей. 4. Роль вербальних і невербальних засобів мовленнєвої культури у формуванні іміджу особи. <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ділове спілкування: усна і писемна форми: навчальний посіб. / О. О. Тележкіна, Н. О. Лисенко, О. О. Кушнір, О. О. Литвиненко, Н. В. Піддубна. Х. : Смуґаста типографія, 2015. 384 с. Режим доступу: https://pidru4niki.com/84441/dokumentoznavstvo/dilove_spilkuvannya_usna_i_pisemna_formi 2. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika 3. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи /

	<p>Р. О. Кушнір. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kushnir_Roman/Velykyi_orator_abo_iak_hovoryty_tak_schob_Vam_aploduvaly_stoiachy.pdf</p> <p>4. Ораторське мистецтво: навчальний посібник для студентів вищ. навчальний закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. проф. Н. П. Осипової. Харків: Одиссей, 2006. 144 с. http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Osipova-Oratorske-mistetstvo-2006.pdf</p>
8	<p>Лекція 8. Академічна доброчесність та основи академічного красномовства Основні вияви академічної нечесності та способи боротьби з ними. Плагіат. Законодавче поле академічної доброчесності. Основи академічного красномовства. Вишівське красномовство (красномовство вищої школи)</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Плагіат як порушення академічної доброчесності. 2. Основні способи перевірки академічних текстів на ознаки плагіату. 3. Власне академічне красномовство (доповідь на конференції, наукова дискусія). <p>Рекомендована література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова» Електронний ресурс. Київ: Таксон, 2016. 234 с. https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view 2. Колотілова Н. А. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 232 с. https://pidru4niki.com/1584072023290/ritorika/ritorika
9	<p>Лекція 9. Корупція: зміст, причини, наслідки Сутність поняття «корупція» та його основні складові. Історичні аспекти виникнення та розвитку явища корупції. Основні види й форми корупції. Наслідки корупції та підходи до боротьби з нею. Антикорупційне законодавство. Відповідальність за корупційні правопорушення. Система антикорупційних органів в Україні. Моделі запобігання корупції в зарубіжних країнах.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прослухати навчальний курс від НАЗК «Основи антикорупції для всіх і кожного» за посиланням https://study.nazk.gov.ua/courses/course-v1:NAZK+prosvita001+17.07.2022/course/ 2. Проаналізувати роботу незалежних і професійних антикорупційних органів України, що здійснюють діяльність у сфері превенції корупції, її розслідування та притягнення до відповідальності за неї. 3. Визначити механізми поширення цінностей нульової толерантності до корупції. 4. Охарактеризувати досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією та вплив цього явища на їхній сталий розвиток. 5. Визначити роль громадянського суспільства в боротьбі з корупцією. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України «Про запобігання корупції»: від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text 2. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки»: від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text 3. Поняття корупції. Офіс доброчесності НАЗК. URL: https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia/ponyattya-koruptsiyi 4. Запобігання корупції у приватному секторі : монографія / [В. С. Батиргареева, Б. М. Головкін, О. В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головіна. Харків: Право, 2020. 286 с. 5. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Антикорупція та доброчесність». Офіс доброчесності НАЗК. 2023. 306 с.

Практичні заняття

Основні завдання практичних занять — закріпити теоретичний матеріал, засвоєний під час лекційної частини курсу; навчити студентів узагальнювати набуті знання для вирішення конкретних комунікативних завдань, виробити навички мовленнєвої етики.

№ з/п	Назва теми заняття
1	Практичне заняття 1. Самопрезентація
2	Практичне заняття 2. Співвідношення вербального та невербального впливу у виступах
3	Практичне заняття 3. Інтонаційно-виразні засоби мовлення
4	Практичне заняття 4. Жанри та структура публічних промов
5	Практичне заняття 5. Написання академічного тексту / промови: структурні елементи, логіко-синтаксичні труднощі
6	Практичне заняття 6. Особливості спілкування промовця з аудиторією
7	Практичне заняття 7. Суперечка та її різновиди. Дискусія, дебати, полеміка. МКР
8	Практичне заняття 8. Основи академічного красномовства. МКР
9	Практичне заняття 9. Підвищення рейтингу. Залік

6. Самостійна робота студента / аспіранта

Самостійна робота студента (здобувача освіти) передбачає підготовку до аудиторних занять та заліку.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекційних занять вільне. Бали за присутність на лекціях не додаються. Лише за відвідування практичних занять студенти не набувають бали: рейтинг студента формує активна участь на практичних заняттях й підготовленість до них, а також виконання завдань, передбачених СРС. Пропуск практичного заняття не дає можливості отримати студенту бали в семестровий рейтинг, проте кожен студент має право відпрацювати пропущені лише з поважної причини (лікарняний, офіційний дозвіл деканату) заняття за рахунок самостійної роботи під час консультацій, передбачених навчальним навантаженням викладача.

Заохочувальні бали студент отримує за участь у міжнародних, всеукраїнських та / або інших заходах та / або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни) або / та написання тез доповіді або оформлення творчої роботи як наукової роботи для участі в конкурсі студентських наукових робіт. Ваговий бал — 10.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені в розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені в розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно зі заздалегідь визначеними процедурами.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він набуває:

- за активну участь на 8 практичних заняттях (9 практичне — підвищення рейтингу);
- за виконання 3 експрес-контрольних робіт (на лекційних заняттях);
- за виконання МКР.

Критерії нарахування балів.

2.1. Робота на практичних заняттях

Ваговий бал — 5, максимальна кількість балів на практичних заняттях становить $8 \times 5 = 40$ балів.

Критерії оцінювання:

«відмінно» — 5 балів — безпомилкове виконання практичного завдання або повна і ґрунтовна відповідь на теоретичне запитання відповідно до змісту завдання або запитання;

«добре» — 4 бали — виконання практичного завдання з незначними помилками (до 3-х) або достатньо повна відповідь на теоретичне запитання з незначними похибками;

«задовільно» — 3 бали — виконання практичного завдання зі значними помилками або не зовсім правильна відповідь на теоретичне запитання;

«незадовільно» — 0—2 балів — відсутність виконаного практичного завдання або його незадовільне виконання; невисвітлене теоретичне запитання, незадовільна відповідь зі значними помилками (менше як 60 % теоретичного матеріалу правильне чи відповідає суті запитання) або відсутність відповіді.

2.2. Експрес-контрольна робота

Ваговий бал — 8, максимальна кількість балів за 3 експрес-контрольні становить $3 \times 8 = 24$ бали.

Критерії оцінювання:

«відмінно» — 7 — 8 балів — безпомилкове виконання практичних завдань та повна і ґрунтовна відповідь на теоретичне запитання відповідно до змісту завдання або запитання;

«добре» — 6 балів — виконання практичних завдань із незначними помилками та достатньо повна відповідь на теоретичне запитання з незначними похибками;

«задовільно» — 5 балів — виконання практичних завдань із великою кількістю помилок та не зовсім правильна відповідь на теоретичне запитання;

«незадовільно» — 0 балів — відсутність виконаного практичного завдання або його незадовільне виконання (більше як 60 % завдань виконано неправильно); невисвітлене теоретичне запитання, незадовільна відповідь зі значними помилками (більше як 60 % теоретичного матеріалу не правильне чи не відповідає змісту запитання) або відсутність відповіді.

2.3. Модульна контрольна робота

Ваговий бал — 36. Усна частина МКР оцінюється 16 (шістнадцятьма) балами. Письмова частина оцінюється 20 (двадцятьма) балами (2 теоретичні запитання по 10 балів кожне).

Усна частина МКР

«відмінно» — 14—16 балів — правильно виконане завдання, творчий підхід до розкриття запитання;

«добре» — 12—13 балів — виконане завдання має незначні змістові та мовленнєві помилки;

«задовільно» — 9—11 балів — виконання завдання неповне (60 %) ,недостатні обґрунтування та послідовність викладу, наявність помилок;

«незадовільно» — 0 балів — невідповідність змісту завдання, відсутність відповіді, невідповідність вимогам на оцінку «задовільно».

Письмова частина МКР

«відмінно» — 9—10 балів — повна відповідь (не менше як 90 % потрібної інформації);

«добре» — 7—8 балів — достатньо повна відповідь (не менше як 75 % потрібної інформації), або повна відповідь із незначними неточностями;

«задовільно» — 6 балів — неповна відповідь (не менше як 60 % потрібної інформації) та незначні помилки;

«незадовільно» — 0 балів — відсутність виконаного завдання або невідповідність вимогам на оцінку «задовільно».

Результати оголошуються кожному студенту окремо в присутності або в дистанційній формі (на імейл).

Умова позитивного першого **календарного контролю** — набуття не менше як 14 балів, другого календарного контролю — набуття не менше як 25 балів.

Для складення заліку «автоматом» потрібно мати рейтинг не менш як 60 балів. Умова допуску до написання залікової роботи — наявність 50 балів та виконаної однієї з частин МКР. Студенти, які допущені до складання заліку, але наприкінці семестру мають рейтинг менш як 60 балів, а також ті, хто хоче підвищити оцінку, виконують залікову контрольну роботу. Ця рейтингова оцінка остаточна. У разі написання залікової контрольної роботи на оцінку, нижчу за отриману «автоматом», попередній рейтинг із дисципліни скасовується і до залікової відомості заноситься сума балів за залікову контрольну роботу («жорстка» РСО).

Залікова контрольна робота оцінюється 100 (ста) балами. Залікова контрольна робота складається з двох запитань теоретичного характеру з різних розділів робочої програми та одного практичного завдання.

Кожне теоретичне запитання оцінюється 35 (тридцятьма п'ятьма) балами відповідно до системи оцінювання:

«відмінно» — 31—35 балів — повна відповідь (не менше як 90 % потрібної інформації);

«добре» — 25—30 балів — достатньо повна відповідь (не менше як 75% потрібної інформації або незначні неточності);

«задовільно» — 20—24 балів — неповна відповідь (не менше як 60% потрібної інформації та деякі помилки);

«незадовільно» — 0 балів — незадовільна відповідь.

Практичне завдання оцінюється з 30 (тридцяти) балів відповідно до системи оцінювання:

«відмінно» — 25—30 балів — повне безпомилкове виконання завдання;

«добре» — 20—24 балів — повне виконання завдання з несуттєвими неточностями;

«задовільно» — 15—19 балів — завдання виконане з певними недоліками;

«незадовільно» — 0 балів — завдання виконано з багатьма недоліками або не виконано.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше як 60	Незадовільно
Менше як 50	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Зміст, вимоги та зразок МКР містяться в додатку 1.

Перелік запитань до заліку містяться в додатку 2.

Зразок залікової контрольної роботи містяться в додатку 3.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус)

Склали: доцент, кандидат філологічних наук Кривенко Сергій Миколайович; старший викладач Кушлаба Михайло Петрович

Ухвалено: кафедра української мови, літератури та культури (протокол №10 від 31.05.2024 р.)

Погоджено: Методична рада університету (Протокол № 8 від 20.06.2024)

Модульна контрольна робота

Мета **модульної контрольної роботи (МКР)** — закріпити знання студентів, здобуті під час лекційних занять та під час виконання самостійної роботи з курсу, стимулювати самостійне укладання будь-якого виду промови, закріпити та перевірити вміння використовувати та дотримуватись норм сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні, послуговуватися навичками та вміннями, набутими під час проведення практичних занять.

Модульна контрольна робота складається з двох частин: 1 частина (усна) — підготовленість до розповіді усного публічного виступу, 2 частина (письмова) — відповідь на теоретичне запитання за всіма розділами програми та виконання практичних завдань за тематикою практичних занять.

Перша (усна) частина МКР має на меті перевірити знання студентів щодо використання інтонаційно-виражальних засобів мовлення, понять культури мовлення, написання та виголошення тексту промови; створення ефективних усних презентацій, засобів і форм впливу на аудиторію, основних понять та фундаментальних цінностей академічної доброчесності. Рекомендовано цю частину МКР проводити у формі публічного виступу. Викладач визначає тематику відповідно до професійної спрямованості факультету. Кожен студент може запропонувати власну тему за умови узгодження її з викладачем.

Друга (письмова) частина МКР має на меті виявити знання з теорії написання публічних виступів, а також вміння студентів застосовувати норми сучасної української мови у професійному дискурсі. Під час виконання письмового завдання студент дає відповідь на 2 запитання теоретичного характеру, що стосуються тематики лекційних та практичних занять курсу.

Кожен варіант МКР містить завдання однакового рівня складності.

Зразок модульної контрольної роботи

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант 1

Усна частина

Підготуйте публічний виступ та мультимедійну презентацію до нього. Тема: Роль стартапів для розвитку технічної думки.

Орієнтовну тематику виступів може рекомендувати викладач, і ця тематика має стосуватись професійної спрямованості студента. Також студент може запропонувати конкретну тему, пов'язану з його спеціальністю із врахуванням рівня знань та вподобань (за умови узгодження з викладачем).

Письмова частина

1. Назвіть та поясніть які види слухання доречно застосовувати в таких ситуаціях: на лекціях, під час дискусії, під час телефонної розмови, спілкування з друзями.

2. Інтерпретуйте поняття (дебати, дискусія) та визначте різницю між ними.

Додаток 2

Перелік запитань до заліку

1. Визначте структуру публічного виступу. Порівняйте зі структурою тексту.
2. Опишіть тактику оратора: принципи, способи, композиційні засоби.
3. Яку роль відіграє інтонація в публічних виступах.
4. Назвіть принципи розробки стратегії виступу з орієнтацією на аудиторію.
5. Визначте прийоми активізації уваги слухачів.
6. Сутність плагіату як порушення академічної доброчесності.
7. Назвіть основні комунікативні закони та поясніть їхню сутність на прикладах.
8. Визначте основні способи боротьби зі страхом публічних виступів.

9. Назвіть основні складники аргументації.
10. Які основні етапи публічного мовлення?
11. Охарактеризуйте основні закони риторики.
12. Які наявні прийоми впливу на слухачів?
13. Назвіть основні прийоми збереження уваги слухачів.
14. Охарактеризуйте значення риторики для професії, яку ви обрали.
15. Назвіть основні складові спілкування.
16. Які ефективні способи написання та запам'ятовування публічного виступу?
17. Охарактеризуйте сучасні методики переконання (сторітелінг).
18. Назвіть принципи ефективної імпровізації.
19. Які бувають типи суперечок?
20. Розкрийте поняття спілкування як основи публічного виступу.
21. Охарактеризуйте невербальні засоби спілкування.
22. Розкрийте поняття слухання та його роль у професійній комунікації.
23. Окресліть основні комунікативні бар'єри. Наведіть приклади комунікативних табу та поясніть їх.
24. Розкрийте суть поняття «портрет аудиторії».
25. Охарактеризуйте види дискусії.
26. Охарактеризуйте комунікативні перешкоди у спілкуванні.
27. Розкрийте сутність поняття «мозковий штурм».
28. Охарактеризуйте підходи до визначення поняття «презентація».
29. Визначте ознаки ефективної презентації.
30. Назвіть риторичні фігури та поясніть їхню роль у текстах виступів.
31. Інтерпретуйте основні структурні елементи самопрезентації.
32. Охарактеризуйте інтонаційно-виразні засоби мовлення.
33. Поясніть різницю між стратегією й тактикою оратора.
34. Вкажіть види запитань у публічних виступах.
35. Поясніть поняття академічного красномовства. Визначте його різновиди.
36. Охарактеризуйте особливості співбесіди з роботодавцем.
37. Розкрийте поняття етикету ділового листування та онлайн спілкування.
38. Назвіть основні принципи та правила, що використовуються під час написання текстів промов.
39. Поясніть доречність використання штампів та кліше у текстах ділового спілкування.
40. Поясніть основні елементи доведення.

Додаток 3

Зразок залікової контрольної роботи

ЗАЛІКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант 1

1. Розкрити поняття спілкування як інструменту професійної діяльності.
2. Інтерпретувати поняття стратегії й тактики оратора.
3. Скласти розгорнутий план публічного виступу на тему: «Соціальні мережі в житті студента». У плані потрібно використати тезу, аргументи, приклади та висновок.

Кожен варіант Залікової роботи містить завдання однакового рівня складності.